

4

**Taidemuseon lausunto Kaupunginhallitukselle valtuustoaloitteesta,
jossa esitetään prosenttiperiaatteen käyttöönottoa
täydennysrakentamiskohteissa**

HEL 2014-006224 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Taidemuseon johtokunta antaa seuraavan lausunnon
valtuustoaloitteesta koskien prosenttiperiaatteen käyttöä
täydennysrakentamiskohteissa:

Taidemuseon käsittelee tässä lausunnossaan ainoastaan sitä kohtaa
esityksessä, joka liittyy julkisen taiteen hankintaan. Lisäksi taidemuseo
avaa prosenttiperiaatetta käsitteenä ja prosessina Helsingin
kaupungissa.

Prosenttiperiaatteella tarkoitetaan Suomessa ja muuallakin maailmaa
periaatetta, jonka mukaan rakennusta suunniteltaessa varataan tietty
prosenttiosuus (usein 0,5 % – 2 %) rakentamisen budjetista taiteen
hankkimiseen.

Helsingin kaupunki on ollut prosenttiperiaatteen edelläkävijä
Suomessa. Ensimmäinen kaupunginhallituksen päätös
prosenttiperiaatteen soveltamisesta on vuodelta 1991. Päivitetyt
prosenttirahahankkeita koskevat periaatteet kaupunginhallitus hyväksyi
12.12.2011 (§ 1134).

Prosenttiperiaatteen soveltaminen kirjattiin kaupungin
strategiaohjelmaan 2009 – 2012 ja se sisältyy myös kaupungin
strategiaohjelmaan vuosille 2013 – 2016: ”Taiteen näkymistä
kaupunkiympäristössä vahvistetaan uudistettujen prosenttiperiaatteiden
myötä.”

Helsingin kaupunki on määrätietoisesti siten kehittänyt
prosenttiperiaatteen soveltamista, jotta merkittävät katu- ja
puistokohteet, yksittäiset rakennukset ja korjauskohteet sekä viime
vuosina myös projektialueet ovat voineet saada oman taideteoksensa.

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaan projektialueilla ja merkittävillä
täydennysrakentamiskohteilla prosenttiperiaatetta sovelletaan
seuraavasti:

”Kaupunki toteuttaa prosenttirahahankkeita projektialueilla, joilla

tarkoitetaan tontinluovutuksen ja rakentamisen aktiivisessa vaiheessa olevia alueita. Projektialueille ja merkittävälle täydennysrakentamiskohteille voidaan määritellä asemakaava- ja tontinluovutusvaiheessa rakentamisaikaisiin kulttuuriprojekteihin ja pysyviin taidehankintoihin kerättävä rahoitusosuus. Rahoitusosuuden suuruus määritellään aina tapauskohtaisesti. Vuosittaiseen talousarvioon varataan projektialueilta kerättäviä rahoitusosuuksia vastaava määräraha osoitettavaksi rahoitusjohtajan päätöksin ao. virastoille. Virastoille kohdistettavista määrärahoista sovitaan virastojen yhteiskokouksessa. Kerätyt rahoitusosuudet osoitetaan taidehankintoihin ja niiden toteuttamiseen, taideteosten ylläpitoon sekä kulttuuriprojekteihin niin, että määrärahasta osoitetaan lähtökohtaisesti 85 % taidehankintoihin ja niiden toteuttamiseen sekä ylläpitoon ja 15 % kulttuuriprojekteihin. Pysyvät julkisen taiteen teokset liitetään taidemuseon kokoelmiin soveltuvien osin.”

Prosenttiperiaatepäätöstä valmisteleva työryhmä valmisteli raportin, jossa esitettiin seuraavaa:

”Projektialueiden osalta työryhmä esittää, että jatkossa erikseen sovittaville projektialueille ja merkittävälle täydennysrakentamiskohteille voidaan määritellä Tasken, Ksv:n ja Kv:n ohjauksessa asemakaava- ja tontinluovutusvaiheessa rakentamisaikaisiin kulttuuriprojekteihin ja pysyviin taidehankintoihin kerättävä rahoitusosuus. Se määräytyy esimerkiksi asemakaavassa osoitetun kerrosalan ja indeksitarkistuksen mukaan. Rahoitusosuuden suuruus määritellään aina tapauskohtaisesti.”

Prosenttiperiaatetta toteutetaan poikkihallinnollisina prosesseina, tiiviissä yhteistyössä kaupunginkanslian, Ksv:n, Kv:n ja HKR:n, taidemuseon ja projektialueilla myös Kulken kanssa. Taidemuseolla on hankkeissa asiantuntijarooli taiteilijavalinnoissa sekä taideteoksia valittaessa. Taidemuseo on usein myös koordinaattorin roolissa. Rakennusvirasto on ollut prosenttiperiaatteella toteutettavissa julkisen taiteen hankinnoissa tilaajana. Uusilla alueilla projektinjohto on ollut kaupunginkanslialla.

Helsingin kaupungilla voidaan siten katsoa olevan valmiiksi määritelty toimintaperiaate ja prosenttiperiaatteen soveltamiseksi merkittävälle täydennysrakentamisalueille. Tämän perusteella on mahdollista muokata toimiva toimintamalli prosenttiperiaatteen soveltamiseksi täydennysrakentamisalueilla julkisen taiteen hankintaan ja rakentamisaikaisiin kulttuuriprojekteihin.

Mikäli aloitteen mukaista käytäntöä ryhdytään soveltamaan

täydennysrakentamisalueille ja mikäli kohteet ovat julkista taidetta, taidemuseo haluaa tuoda esille seuraavia seikkoja:

Täydennysrakentaminen saattaa kohdistua yhdellä alueella moneen eri paikkaan. Siten täydennysrakentamisen kohteet voivat olla enemmän hajaantuneita kuin mitä ne ovat uusilla alueilla. Projektialueilla toteutetuissa hankkeissa on käytetty periaatetta, jossa taideteokset sijoitetaan niitä kustantaneiden tontinomistajien tai vastaavien lähistölle. Julkisen taiteen teosten ollessa kyseessä, tämä ei välttämättä aina onnistuisi täydennysrakentamisen yhteydessä.

Kokemukset siitä, että teokset sijoittuisivat tonteille ja jäisivät taloyhtiöiden tms. omistukseen (esim. Arabianranta), eivät myöskään aina ole pelkästään myönteisiä. Näissä on esimerkiksi ollut ongelmia taideteosten ylläpidossa. Taloyhtiöillä itsellään ei pitkällä tähtäimellä aina ole resursseja eikä asiantuntemusta teosten mahdolliseen kunnostamiseen eikä kaupunki voi velvoittaa yksityistä tahoa ylläpitämään ja kunnostamaan omistamiaan taideteoksia.

Taidemuseo kannattaa ajatusta prosenttiperiaatteen käytöstä täydennysrakentamiskohteissa. Tämä loisi uusia mahdollisuuksia tuoda julkista taidetta myös näille alueille. Käytännön toteutukseen on olemassa jo pohja kaupunginhallituksen päätöksessä prosenttiperiaatteen soveltamisesta. Taidemuseo katsoo, että hankkeiden toteuttaminen poikkihallinnollisina projekteina ja suunnitelmallisesti mahdollistaa taiteen hankinnan kohteisiin, joissa vielä ei ole julkista taidetta tai kohteisiin, joissa sitä on vähän. Mikäli julkisen taiteen määrä lisääntyy merkittävästi, tämä tulisi huomioida resursoinneissa.

Koska taidemuseo on julkisen taiteen hankkeissa asiantuntijan roolissa, tulisi taidemuseon olla mukana taidehankintoja koskevissa hankkeissa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Taidemuseo on yhtä mieltä rakennusviraston kanssa siitä, että täydennysrakentamisalueille olisi hyvä laatia kokonaissuunnitelma kehitettävistä kohteista mielellään yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa.

Taidemuseo suhtautuu valtuustoaloitteen esitykseen myönteisesti ja tukee yleisten töiden lautakunnan lausunnon ehdotusta siitä, että resursseja varattaisiin täydennysrakentamisen kehittämisen koordinointiin ja toimintamallin kehittämiseen.

Lausunto kaupunginhallitukselle.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 9.9.2014 mennessä taidemuseon johtokunnalta lausuntoa koskien Otso Kivekkään ja 43 muun allekirjoittamaa valtuustoaloitetta prosenttiperiaatteen käyttöönotosta täydennysrakentamisen tukemiseen Helsingissä.

Aloitteessa todetaan, että täydennysrakentaminen on taloudellisin tapa rakentaa lisää kaupunkia ja että täydennysrakentamisen mahdollisuuksia on olemassa runsaasti kaikkialla kaupungissa. Aloitteessa todetaan myös, että täydennysrakentaminen herättää usein asukkaissa epäluuloja. Jotta näitä asukkaiden perusteltuja huolia voitaisiin lähteä ratkomaan, allekirjoittaneet esittävät aloitteessa, että:

”kaupunki ottaa täydennysrakentamiskohteissa käyttöön prosenttiperiaatteen: kaavoitettaessa vanhoille alueille uusia asuntoja tai liiketilaa, varataan syntyvästä kaavoitushyödyistä esimerkiksi 2 % tai 5 % alueen yleiseen kehittämiseen asukkaiden ehdotusten pohjalta”. Lisäksi esityksessä todetaan, että ”Käyttökohteiden suunnittelu olisi syytä tehdä samaan aikaan kun kaavaa valmistellaan ja toteutus ennen talojen rakentamista. Kohteet voivat olla esimerkiksi leikkipuistoja, uusia suojateitä, julkista taidetta, puiston tai liikuntapaikan kunnostus. Rahojen jakaminen voitaisiin organisoida esimerkiksi lähiörahaston kautta”.

Esittelijä

taidemuseon johtaja
Maija Tanninen-Mattila

Lisätiedot

Elina Leskelä, intendentti, puhelin: 310 87043
elina.leskela(a)hel.fi
Klas Fontell, suunnittelija/arkkitehti, puhelin: 310 87047
klas.fontell(a)hel.fi

Liitteet

1 Allekirjoitettu, Kivekäs Osmo valtuustoaloite Kvsto 7.5.2014 asia 56